

EÖRSI ISTVÁN

Pálfordulásom története

Május 31-én, kedden, a Demokratikus Charta összejövetelén, a Kossuth Klubban harciasan gunyoros beszédben elutasítottam még a gondolatát is annak, hogy a Szabad Demokraták Szövetsége koalíciós tárgyalásokba bonyolódjon a Kádárrendszer vezető erejének örököseivel. Okoskodásom kiindulópontja az volt, hogy a választók a második fordulóban nem egyszerűen az MSZP-re, hanem személy szerint Horn Gyulára, tehát a két párt összefogása ellen szavaztak. „Legyen meg az ő akaratom!” – gondoltam ájtatos szívvel. Most, a választások után, amikor ezzel már nem használhatok neki, megvallom, hogy nem vonzódom Hornhoz. Túl sok kitört fogat, lilára vert hátat raktároztam el börtönéveim során emlékezetemben. De még – egyébként feltehetően vértelen – karhatalmista múltjánál is jobban zavart lényének funkcionáriusi kisugárzása. Kurta időszakot bárki tévelyeghet fiatalon – magam is, igaz, civil ruhában, ezt cselekedtem –, de évtizedeket eltölteni, látható ellenállás nélkül, szürkén és megbízhatóan az állampárti és pártállami apparátusban: ez személyiségformáló teljesítmény! Minthogy tartásomat és derűmet 1956. november 4-e és 1989. június 16-a között az efféle teljesítmények iránt érzett – elismerem: olykor differenciálatlan – megvetés biztosította, a szocialisták abszolút többségét nemcsak csalódással, hanem megkönnyebbüléssel is fogadtam. „Legalább nem kell összeállnunk velük ország-világ előtt” – gondoltam. Ezt az érzésemet a Kossuth Klubban szenvedélyessé fokozta Vitányi Iván értelmiségi körökben különösen kínos hatást keltő, repetitív patosú szónoklata, mely abban a megállapításban érte el gondolati csúcspontját, miszerint minden párt bűnös, és ezért mind rászorul egy alapos önvizsgálatra. Valóban mind bű-

nös, mondtam én, valóban mindre ráfér az alapos önvizsgálat, csak az a bökkenő, hogy az adott időszakban nem létezett több párt, csak ez az egy, az övé. E poén mögött az a keserű felismerés rejlett, hogy az MSZP liberális prominenciája szerezsennek érzi magát, és minthogy hiába mosdik, önmaga megnyugtatóra fekete szemüveget ölt.

A jól végzett munka örömeivel hagytam el a Kossuth Klubot. Másnap elolvastam a Népszabadság és a Magyar Hírlap tudósításait a Charta-vitáról. Két kedvelt napilapom egybehangzóan elhallgatta, hogy az SZDSZ Országos Tanácsának három tagja ellenezte a koalíciós tárgyalásokat, de hírt adott, ráadásul torzítva, a szintén OT-tag Konrád György koalíciópárti megnyilatkozásáról. A posztkul megírt közlemények visszahozták régi rossz szájjemet, mellyel a pártsajtót böngésztem reggelente évtizedeken át. „Ez a múlt a mi ragyogó jövőnk – gondoltam –, ehhez nem asszisztálhatunk.” És

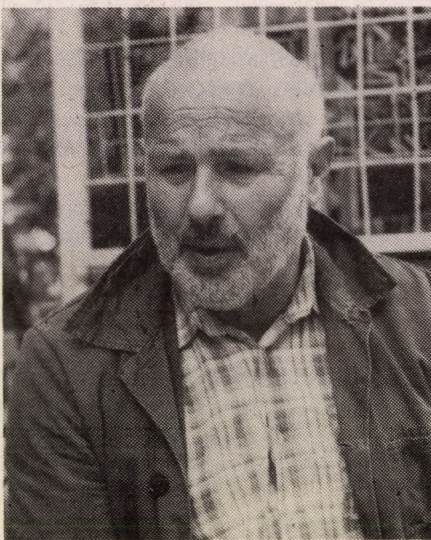

FOTO: SZILAGYI LÉNKE

amikor a Magyar Hírlap csütörtökön leközölte az új képviselők életrajzát, és kiderült, hogy az MSZP frakciója legalább nyolc focicsapatot állíthatna ki kádárista funkcionáriusokból, kibírhatatlannak érztem annak pusztá gondolatát is, hogy olyan szervezethez tartozzam, amelyik együttműködik ezekkel.

Érdekes módon éppen ez a gondolat indított el különbejáratú Damaszkuszom felé. Ezekkel nem masírozhatunk együtt, ez nyilvánvaló. De hát akkor kikkel? A horthysta ábrándokba továbbbúlesztett Noszty-familia tagjaival? A tilinkós álpártokkal? Parlamenti arcok bukkantak fel előttem – olvasóimat megkímélem attól, hogy viselőiket néven nevezzem. Mondjuk-e a választóknak, hogy szavazzanak ránk, és akkor bizvást elérjük az ötvenegyszázalékos? De hiszen a boldog emlékeztető Orbán Viktor éppen ebbe a sületlenségbe bukott bele. Minthogy a liberális pártok sehol a világban nem számíthatnak önmagukban abszolút többségre – a mi húsz százalék körüli eredményünk is kivételszámba megy –, vagy abba kell hagynunk a pártszerű politizálást, vagy össze kell fognunk valakikkel, hogy programunknak legalább egy részét megvalósíthassuk. És a szocialistáknak legalább humanista gyökerű, modernizációs ideológiájuk van, amelyre szükség esetén velük szemben is hivatkozhatunk.

Ez a gondolat nem olyan könnyen kristályosodott ki bennem, mint ahogy utólag megfogalmazom. Vastag érzelmi iszaprétegen kellett áttörnie. Az '56 után kivégzettek emlékére, a börtöntapasztalatokon, és végül annak a félhazugságokkal megvásárolt, több évtizedes társadalmi békének az élményein, amely a finom „közmegegyezés” és a még finomabb „konszenzus” szóba csomagolta kényszerjellegét. Valószínűleg el is akadt volna

ebben a kocsonyás közegben a különféle találkozások nélkül. Minden oldalról áradt felém, és barátaim felé is az egyöntetű, félreérthetetlen óhaj. Szabó István, a filmrendező csütörtök délután bocsánatkérő hangon, mert hát ő nem foglalkozik politikával, tudatta velem, hogy azért szavazott a szabad demokratákra, és azért beszélt rá erre még szocialista vonzódású barátait is, mert azt hitte, talán naivul, hiszen ő az ilyesmihez nem ért, hogy ez a párt élni is akar a kapott szavazatokkal. Lassan felülkerekedett bennem a meggyőződés, hogy a választók a második fordulón is elsősorban a jelenlegi kormányt akarták leváltani, és úgy vélték, részben a mi hibánkból, hogy csak az MSZP-re leadott voksok szolgálják teljes bizonyossággal ezt a célt. Most azonban némelyest bejiedtek, mint vőlegény a túl szép menyasszonytól, és őszintén rettegnek, hogy csak egyedül ne hagyjuk ezt az újszülött szépségkirálynőt.

Pénteken délből – ki hitte volna? – a kettes villamos vitt tovább Damaszkusz felé. Itt ugyanis Békesi Lászlóval hozott össze a végzet. Ő a televízió útján értesült chartabeli kemény fellépésemről, és legnagyobb döbbenetemre könyörgő hanghordozással magyarázni kezdte, hogy a mi hetven képviselőnk nélkül megbukhat a liberális program, és akkor az ország 1995-re fizetéképtelen lesz. Volt ideje beszélni, szerencsére évek óta vánszorog a kettes, és nekem is volt időm megérezni, hogy nem blöfföl. Már korábban kezdtem hajlani arra, hogy lelki kényelmemet alárendeljem a pártédeknek, de a villamoson a bármiképpen felfogható pártédeket is háttérbe szorította az országos érdek.

Nem számolok be az összes kanyarulatról, míg végül elértem a Damaszkuszba vezető útnak addig a pontjára, ahol végbement páfördulásem. Győzött az eszem az érzéseim fölött, *de azért annyira nem, hogy teljesen elveszítsem*. Tapasztalataimat és düheimet sem tettem zárójelbe, mert a jelenlegi helyzetből fakadó belátásaim nem érvénytelenítik őket. Mint állampolgár, és mint az SZDSZ tagja támogatom a közös kormányzást, *ha az valóban közös lehet*, de mint közíró, maradok a régi gerilla. A jelenlegi kormánynak is volt egy közírója, aki hajdan nagy publicisztikai erővel a nemzetgyilkosok közé sorolta Horthyát. Az utolsó négy évben azonban hallgatott, mint nyuszi a fűben, miközben elvbarátai a tengerésznek még a fehér lováról is lenyaldosták a vért. A hatalom furfangos varázsló, palcájától a bátor könnyen lesz kurátor. Én, remélem, páfördulásem után is azt kutatom majd, hogy miként működik új helyzetben a régi szerep.

Roppant nyomás nehezedett az SZDSZ-re

Az SZDSZ küldöttgyűlése – mint tudjuk – június 5-én jelentős többséggel megszavazta a koalíciós tárgyalásokat. Erről kérdeztük Hack Pétert úgy is mint az SZDSZ-es delegáció tagját.

Békesi László kijelentette, hogy amennyiben nem jön létre koalíció, nem vállal szerepet az új kormányban. Befolyásolta ez az SZDSZ küldöttgyűlésének döntését?

Szerintem Békesi állásfoglalása nem játszott szerepet, számunkra nem az ő minisztersége az elsődleges szempont. Az volt a döntő, hogy a közvélemény és a gazdasági élet szereplői részéről, sőt, külföldről is roppant nyomás nehezedett az SZDSZ-re. Nehéz lett volna kitérni a tárgyalási ajánlat elől.

Befolyásolhatja az SZDSZ az MSZP-n belüli erőviszonyokat azáltal, hogy leül tárgyalni, illetve esetleg belép a kormányba?

Számunkra nem az MSZP-n belüli erőviszonyok fontosak, hanem a programok erőviszonyai. Mi úgy gondoljuk, hogy a Szocialista Párton belül Békesi programja realisabb módon számolt az ország tényleges helyzetével, mint más elképzelések. Az ország érdekében mi a realizmust kívánjuk támogatni, hiszen a megalapozatlan rövid távú sikerekért esetleg unokáinknak kell fizetni.

A szocialista tárgyalódelegációnak tagja Békesi László, sőt, meglepő módon Vitányi Iván is. Van ennek jelzésértéke?

Mindkét pártban sokan nem akarnak koalíciót. Az MSZP olyan delegációt állított össze, amelyben a koalíció támogatói és ellenzői egyaránt kellő súllyal képviseltetik magukat. Ezt a szempontot nekünk is mérlegelni kellett, így az SZDSZ-delegáció is ki-egyenlített. Én például inkább a koalíció ellenzők álláspontját képviselem. Delegációnk jelenleg négytagú, de minden bizsonnyal bővülni fog, már csak a protokoll miatt is. Nem biztos, hogy azok, akik ma erőteljesen érveltek a tárgyalások mellett, a koalíciós megállapodás helyességéről is ugyan-

olyan mértékben meg vannak győződve. Látni kell azonban, hogy az SZDSZ-nek egyre nehezebb volt kitérni ez elől a kihívás elől.

Milyen érvek hangzottak el a koalíciós tárgyalások ellen?

A legsúlyosabb érv az MSZP 54%-a. Adott esetben a szocialisták kormányválság előidézése nélkül is fel tudják bontani a koalíciót. Elhangzott az is, hogy az SZDSZ viselné a népszerűtlen intézkedések következményeit. Feltételezve, hogy ez a kormány szükségképpen sikertelen lesz, a szabad demokraták nagyobb eséllyel indulhatnak az 1998-as választásokon, ha most ellenzékben maradnak. Én azt hiszem, hogy a leendő kormány teljesítményét ma nehéz megítélni, a siker azonban az ország érdeke, függetlenül attól, hogy végül lesz-e koalíció.

Pető Iván garanciákról beszélt. Alkancellári erősségű miniszterelnök-helyettesi pozícióra gondolnak, vagy olyan koalíciós megállapodásra, amely rögzíti, hogy a kormány csak a két fél egyetértésével alkot rendeletet, illetve terjeszt elő törvényjavaslatot?

A tárgyalási sarokpontokról a jövő héten döntünk. Mindkét variáció elképzelhető, esetleg együttesen is. Egyébként Szigeti Istvánnal értek egyet, aki úgy fogalmazott, hogy jogi garanciák nincsenek. Én is politikai garanciákról beszélnek, jogi értelemben vett szerződést nem lehet kötni. Gondoljunk arra, hogy a Fideszsel kötött megállapodásunknak sem voltak garanciái azon kívül, hogy a politikai bölcsesség a megállapodások betartása mellett szólt.

Meddig tartanak a tárgyalások?

Szerintem a szakértőkkel kibővített megbeszélések legalább két hétig elhúzódnak.

(ZOLNAY) ■■■